

Kainuun ELY-keskuksen lausunto Hietavaaran tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnista koskien Joutensuon (FI1200306, SAC) Natura-aluetta

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä on tässä tapauksessa tehty luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen Natura-arviointi Joutensuon alueen (FI1200306, SAC) osalta, kun hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto sisällytetään siten YVA-lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään.

Joutensuon alue (FI1200306, SAC)

Joutensuo on edustava avorimpinen Pohjois-Pohjanmaan aapasuo, jonka keskellä on korkeiden rahkamättäisten jänteiden reunustamia vetisiä rimpipiä sekä lampia. Suon kaakkoisosassa on laajalti rimpipintaista karua saranevaa. Laiteilla on lyhytkortisia nevoja ja nevarämeitä, ja myös ohutturpeisia tupasvilla- ja rahkarämeitä on laajalti. Luoteisosassa on Joutenpuron latvoilla keskiravinteisuutta. Joutenpuron latvoilla on ojituksia, jotka ovat hieman kuivattaneet suon luoteisnurkkaa. Joutensuo on hyvä lintusuo, jonka runsaaseen pesimälajistoon kuuluvat mm. kaakkuri, joutsen, metsähanhi, sinisuohtaukka, kurki, jänkäkurppa sekä muita kahlaajia ja vesilintuja.

Kaikki tietolomakkeen taulukoissa 3.1 ja 3.2 mainitut luontotyytit ja lajit (lukuun ottamatta edustavuudeltaan luokkaan D luokiteltuja luontotyytejä ja populaation merkittävyyden osalta luokkaan D luokiteltuja lajeja) kuuluvat alueen suojeluperusteisiin ja kaikkien niiden suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita: Alueella vallitseva luontotyytien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

Natura-alue Joutensuo (FI1200306) on liitetty Natura-alueverkostoon luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue = Special Areas of Conservation). Natura-alueen pinta-ala on 264 hehtaaria Natura-tietolomakkeen 4/2015 mukaan.

Alueen suojeluperusteina (SAC) on Natura-tietolomakkeen mukaan kolme luontodirektiivin luontotyytiä, joista kaikki ovat priorisoituja: 7310 Aapasuot, 9010 Luonnonmetsät ja 91D0 Puustoiset suot.

Natura-alueen suojeluperusteena ei ole luontodirektiivin liitteen II lajeja.

Natura -tietolomakkeen taulukossa 3.3. (Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit) todetut lajit ovat mm. soilla ja vesistöissä viihtyviä lintuja: jouhisorsa (*Anas acuta*), metsähanhi (*Anser fabalis*), tukkasotka (*Aythya fuligula*), sinisuohtaukka (*Circus cyaneus*), suomonselkälokki (*Larus fuscus fuscus*), keltävästäräkki (*Motacilla flava*) ja suokukko (*Philomachus pugnax*).

Hankkeen vaikutukset Natura-alueeseen Natura-arvioinnin mukaan

Voimajohtohankkeella on arvioinnin mukaan vaikutuksia Natura-alueen luontotyyteille sekä rakentamisaikana että käytön aikana. Vaikutukset voivat olla suoria ja/tai välillisiä. Vaikutukset ovat erilaisia myös laajuudeltaan ja

ajalliselta kestoaltaan. Suorat vaikutukset keskittyvät johtoalueelle ja sen välittömään ympäristöön. Välilliset vaikutukset, kuten reunavaikutus ja hydrologiset vaikutukset, ulottuvat laajemmalle kuin suorat vaikutukset. Hietavaaran sähkönsiirto 2 -vaihtoehto sijoittuu Joutensuon kohdalla nykyisen Nuojua-Seitenoikea 220 kV voimajohdon rinnalle. Fingridin Nuojua-Seitenoikea 400 + 110 kV voimajohdon YVA-menettelyssä on tarkasteltu yhtenä reittivaihtoehtona voimajohdon sijoittumista nykyisen Fingrid Oyj:n Nuojua-Seitenoikea voimajohdon rinnalle, mutta Joutensuon alueella Fingrid Oyj on valinnut jatkosuunnitteluun Joutensuon Natura-alueen ja suojelualuevaraukset kiertävän vaihtoehdon (Fingrid 2024). Sähkönsiirron vaihtoehdon SVE2 ja nykyisen Fingridin voimajohdon johtoalueen leveys on yhteensä 90 metriä. SVE2 -vaihtoehdon aiheuttama lisäys johtoalueeseen on 38 metriä.

Luontotyypeille kohdistuvia vaikutuksia on arvioinnissa arvioitu työpöytä tarkasteluna perustuen Metsähallituksen avoimeen paikkatietoaineistoon Natura-alueiden luontotyyppikuvioista (2022). Fingridin Nuojuankangas-Seitenoikea 400+110 kilovoltin voimajohtohankkeen YVA-menettelyn yhteydessä tehdyssä Joutensuon Natura-arvioinnissa on kuitenkin Metsähallituksen aineistoja tuoreempia kartoitustietoja johtoalueelle sijoittuvien luontotyyppien nykytilasta (Sitowise 2024). Yleisesti ottaen luontotyypit johtoalueella eivät ole aivan yhtä edustavia kuin Metsähallituksen kuviotieto antaa ymmärtää, vaan Joutensuon länsiosassa suunnitellulla johtoalueella suotyyppit ovat kärsineet vanhoista ojituksista ja puuston kasvu on kuivahtamisen seurauksena luonnontilaista suota voimakkaampaa.

Hankkeen vaikutukset Joutensuon alueen Natura-suojelun perusteina oleviin luontotyypeihin

Aapasuot (*)

Aapasuot on suoyhdistymätyyppi, jota luonnehtii minerotrofinen nevakasvillisuus yhdistymän keskiosissa (Airaksinen & Karttunen 2001). Aapasuot ovat yleensä laajoja soita, joiden vesistä keskeinen osa tulee lumensulamisvesistä, jotka keväisin seisovat suolla. Suoaltaan valuma-alue on yleensä huomattavasti suurempi kuin varsinainen suoallas. Aapasoiden luonnontilan rakennetta arvioidaan vesitalouden ja puuston luonnontilan perusteella. Aapasoiden edustavuus Joutensuolla on Natura-lomakkeen mukaan erinomainen. Aapasoiden suojelun suotuisa taso vuonna 2019 oli epäsuotuisa, riittämätön ja heikkenevä (ympäristö.fi)

Johtoalue sijoittuu luontotyyppille noin 990 metrin matkalta, jolloin Hietavaaran tuulivoimahankkeen sähkönsiirto 2-vaihtoehdon johtoalueen raivaamisen seurauksena aapasoiden edustavuus heikkenee Joutensuolla 6,2 hehtaarilla. Tämä on 3 % aapasoiden kokonaispinta-alasta (189 ha) Natura-alueella. Nykyisen Nuojua-Seitenoikea -voimajohdon johtoalue käsittää puolestaan 3 % (5,2 ha) luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella.

Suoria vaikutuksia luontotyyppiin kohdistuu pylväiden perustamisesta. Voimajohtopylväiden rakentaminen muuttaa pylväspaikkojen hydrologisia olosuhteita pienialaisesti, mikä yleensä muuttaa kasviyhteisöjen rakennetta. Pylväspaikkojen läheisyydessä kasvillisuus muuttuu yleensä kosteuden suhteen

vaatimattomamman lajiston eduksi, mutta pylväspaikan ympäristöään voimakkaampi vettyminen on myös mahdollista. Avosoilla ja harvapuustoisilla soilla voimajohtopylväiden väliin jäävän johtoalueen kasvillisuus ei kuitenkaan juuri muutu. 990 metrin matkalle sijoittuu enintään neljä voimajohtopylvästä keskimääräisen pylväsvälin ollessa 250-350 metriä.. Pysyvä muutos luontotyyppillä keskittyy perustuksen ja harusten kohdalle, josta kaivetaan turvekerros pois. Luontotyyppi häviää tältä kohtaa. Neljän voimajohtopylvään perustukset aiheuttavat muutoksia noin 32 neliön alueelle aapasuot - luontotyyppissä. Lisäksi pylväsrakenteiden väliin maahan kaivetaan maadoituselektrodit noin 0,7–1 metrin syvyyteen. Suorat vaikutukset kohdistuisivat tällöin hyvin pienelle alalle. Nuojuankangas-Seitenoikea -hankkeen Joutensuota koskevassa Natura-arvioinnissa mainitaan lisäksi, että ”Natura-alueella on kaikkiaan neljä nykyistä (Nuoju-Seitenoikea -voimajohdon) voimajohtopylvästä, joista pysyviä muutoksia on aiheutunut korkeintaan vain noin 10 aarin alalla” (Sitowise 2024). Perustukset eivät salpaa vesien liikkeitä, eivätkä ne muuta soiden vesitasapainoa.

Voimajohdon rakentamisen seurauksena aapasoiden edustavuus heikkenee hieman 6,2 hehtaarilla (3 % aapasoiden kokonaispinta-alasta Joutensuolla). Enimmäkseen avosoita sisältävä luontotyyppi ei arvioinnin mukaan kuitenkaan ole erityisen herkkä voimajohtorakentamisen aiheuttamille muutoksille. Hankkeen vaikutukset priorisoituun aapasuot-luontotyyppiin arvioidaan vähäisiksi. Voimajohdon toteuttamisen ei siis arvioida heikentävän luontotyyppiä merkittävästi.

Luonnonmetsät (*)

Luontotyyppiä esiintyy pienenä kuviona Joutensuon Natura-alueen itäisissä osissa lähimmillään noin 500 metrin päässä suunnitellusta voimajohdosta. Johtoalueelle ei sijoitu lainkaan luonnonmetsät-luontotyyppiä. Vaikutuksia luontotyyppiin ei siten muodostu.

Puustoiset suot (*)

Puustoiset suot ovat havu- tai lehtipuumetsiä kosteilla tai märillä turvemaidella, joilla vedenpinta on pysyvästi korkealla ja jopa korkeammalla kuin ympäristön vedenpinnantas. Vesi on aina hyvin niukkaravinteista. Keskeinen tekijä soiden rakenteellista luonnontilaisuutta arvioitaessa on puusto, sillä puustoisten soiden hakkuilla voi olla suuri merkitys suon lajiston säilymisen kannalta, puusto vaikuttaa myös alueen vesitalouteen. Luontotyyppin edustavuus Joutensuolla on hyvä. Puustoisten soiden suojelun suotuisa taso vuonna 2019 oli epäsuotuisa, riittämätön ja heikkenevä (ympäristö.fi 2019). Natura-alueen lounaiskulmassa, jonne uusi voimajohto sijoittuu, vanhoja ojituksia on ennallistettu, mikä näkyy luontotyyppin edustavuudessa.

Hietavaaran sähkönsiirto 2 -vaihtoehdon johtoalue sijoittuu luontotyyppille noin 530 metrin matkalta. Kun otetaan huomioon nykyisen voimajohdon puuton johtoalue Hietavaaran sähkönsiirto 2 -vaihtoehdon rakentaminen heikentää puustoisten soiden edustavuutta Joutensuolla 2,3 hehtaarilla puuston poiston seurauksena. Tämä on 10 % luontotyyppin kokonaispinta-alasta (24 ha) Natura-

alueella. Nykyisen Nuojua-Seitenoikea -voimajohdon johtoalue käsittää puolestaan 12 % (2,9 ha) luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella.

Puustoisilla soilla puuston poisto lisää etenkin varpujen ja heinien kasvua. Uudelta johtoalueelta suon puusto poistetaan, mutta suon aluskasvillisuus säilyy. Tämän seurauksena luontotyyppin ominaispiirteet muuttuvat ja edustavuus heikkenee. Valoisuuden lisääntyminen ilmenee pitkällä aikavälillä kasvillisuuden muutoksena. Joutensuon johtoalueelle sijoittuvat puustoiset suot ovat rämeitä, ja rämeillä varvut edelleen tulevat vallitsemaan kasvillisuudessa. Kuitenkin kasviyhteisön keskinäiset runsaussuhteet tulevat muuttumaan.

Myös puustoisilla soilla voimajohtopylväiden rakentaminen muuttaa pylväspaikkojen hydrologisia olosuhteita. Luontotyyppille sijoittuisi arviolta kaksi voimajohtopylvästä Hietavaaran sähkönsiirron SVE 2 -vaihtoehdossa. Pienilmastoa muuttava reunavaikutus ulottuu puustoisilla soilla arviolta korkeintaan parin kymmenen metrin päähän. Reunavaikutteisen alueen pinta-ala ei lisäännä Joutensuolla hankkeen myötä verrattuna nykytilanteeseen, jossa aluetta halkoo jo yksi voimajohto, mutta reunavaikutteinen alue suolla siirtyy pohjoisemmaksi.

Voimajohdon rakentamisen seurauksena priorisoidun puustoiset suot - luontotyyppin edustavuus heikkenee 2,3 hehtaarilla (10 % aapasoiden kokonaispinta-alasta Joutensuolla). Huomattavaa kuitenkin on, että vaikutus kohdistuu etupäässä Joutensuon länsiosan ojitetuille ja siten edustavuudeltaan heikommille suoalueille. Nämä suoalueet ovat muuttuneet puustoisiksi vanhojen ojitusten myötä, alun perin alueella ovat vallinneet pääosin avonevat. Ekologisesti tarkastellen Hietavaaran sähkönsiirron SVE 2 rakentamisen vaikutus luontotyyppiin on merkityksetön. Pinta-alamenetysten osalta luontotyyppin supistumisella ei ole merkitystä luontotyyppin edustavuuteen tai toimintaan kokonaisuutena Natura-alueella. Näin ollen hankkeen vaikutusta luontotyyppiin ei arvioida merkittäväksi.

Hankkeen vaikutukset suojeluperusteina oleviin lajeihin

Alueen suojeluperusteena ei ole mainittu lajeja.

Yhteisvaikutukset

Arvioinnissa Joutensuohon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on tarkasteltu Takiankangas-Hukkalansalon tuulivoimahankkeen (Ilmatar Paltamo Oy) ja Nuojuankangas-Seitenoikea 400+110 kilovoltin voimajohtohankkeen (Fingrid Oy) kanssa. Myös Turkkiselän tuulivoimahanke sijoittuu Joutensuon Natura-alueen läheisyyteen lähimmillään noin 970 metrin päähän, mutta tuolla etäisyydellä luontotyypeihin kohdistuvat vaikutukset ovat arvioinnin mukaan hyvin epätodennäköisiä.

Takiankankaan-Hukkalansalon kaksiosaiselle hankealueelle suunnitellaan enintään 52 voimalan tuulipuistoa. VE1 -vaihtoehdossa voimaloista 31 kpl sijoittuu Takiankankaan alueelle ja 21 kpl Hukkalansalon alueelle. Hankkeesta on annettu perusteltu päätelmä 31.1.2024..

Takiankankaan-Hukkalansalon hankkeen YVA-menettelyssä laaditun Joutensuon Natura-arvioinnin mukaan ko. hankkeesta voi aiheutua korkeintaan hydrologisia

vaikutuksia pintavesivalunnan kautta Joutensuon Natura-alueeseen, sillä voimalarakenteet sijoittuvat riittävän etäälle Natura-alueesta (FCG Oy 2023). Aapasoiden vesistä keskeinen osa tulee lumensulamisvesistä, jolloin suota ympäröiviltä alueilta tuleva pintaveden valunta on pienemmässä roolissa suon vesitasapainon kannalta. Lisäksi Joutensuon vedet purkautuvat kaakkoon ja luoteeseen (Häikiö ym. 1993), ja pintaveden kulkua estäviä tuulivoimarakenteita ei parannettavan jo olemassa olevan tien lisäksi juuri sijaitse noissa ilmansuunnissa.

Takiankankaan-Hukkalasalon hankkeella ei tämän perusteella arvioida olevan vähäisiä suurempia vaikutuksia Joutensuon Natura-alueeseen, jolloin yhteisvaikutukset Hietavaaran sähkönsiirto 2 -reitit kanssa ovat merkityksellisen vähäisiä.

Nuojuankangas-Seitenoikea 400+110 kilovoltin voimajohtohankkeen Joutensuota koskevassa Natura- arvioinnissa Joutensuon kiertävällä reittivaihtoehdolla (joka myöhemmin on valikoitunut toteutettavaksi vaihtoehdoksi) ei arvioida olevan lainkaan vaikutuksia Joutensuon suojelun perusteena oleville luontotyypeille (Sitowise 2024). Näin ollen yhteisvaikutuksia Hietavaaran hankkeen kanssa ei myöskään muodostu Joutensuon Natura-alueelle.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Hietavaaran tuulivoimahankkeen sähkönsiirron 2 -vaihtoehdon (SVE2) toteuttamisen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille ja sitä kautta Natura-alueen eheyteen. Hanke ei vaaranna juuri niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon. Hietavaaran tuulivoimahankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoima- tai sähkönsiirtohankkeiden kanssa arvioida merkittävästi heikentävän Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta.

Vaikutusten lieventämismahdollisuudet

Lieventävät toimenpiteet ovat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on minimoida tai jopa poistaa kielteiset vaikutukset, joita suunnitelman tai hankkeen toteuttamisesta todennäköisesti aiheutuu, niin, että alueen koskemattomuuteen ei kohdistu haitallisia vaikutuksia. Lieventämistoimenpiteillä ensisijaisesti pyritään välttämään vaikutuksia ja toissijaisesti vähentämään vaikutuksia.

Jokainen lieventävä toimenpide on kuvattava yksityiskohtaisesti ja täsmennettävä, miten se poistaa tai vähentää todettuja haitallisia vaikutuksia ja miten, milloin ja kuka sen toteuttaa.

Hietavaaran sähkönsiirto 2 -vaihtoehdon vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin eivät ole merkittäviä, jolloin myöskään lieventämistoimenpiteiden esittämistä ei erikseen vaadita. Rakentamisaikana kasvillisuusvaurioita voidaan välttää ja vähentää jäädyttämällä työalueet ja suorittamalla työt talviaikana. Lintujen osalta lieventämistoimenpiteenä voidaan harkita rakentamisen ja kunnossapidon rajoittamista pesimäajan herkimmän

vaiheen (15.4.–30.7.) ulkopuolelle ja huomiomerkintöjen asentamista ukkosjohtimiin.

Luontotyyppeihin kohdistuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi Hietavaaran sähkönsiirto 2 -vaihtoehdon linjaus voidaan myös suunnitella uudestaan kiertämään Joutensuon Natura-alue kokonaan. Hietavaaran tuulivoimahankkeessa voidaan myös valita hankealueelta itään päin sijoittuva sähkönsiirto 1 -vaihtoehto, joka ei sijoitu yhdellekään Natura-alueelle.

ELY-KESKUKSEN ARVIO VAIKUTUKSISTA JA NIIDEN MERKITTÄVYYDESTÄ

Arvioinnin asianmukaisuus

Hanke ja sen vaihtoehdot on kuvattu Natura-arvioinnissa selkeästi. Vaikutukset on esitetty luontotyypeittäin ja lajikohtaisesti. Arviointi perustuu Natura-tietolomakkeeseen (4/2015). Sekä välittömät että välilliset vaikutusmekanismit on tunnistettu ja vaikutusalueen laajuus määritetty riittävällä tavalla. ELY-keskus katsoo, että lähtötiedot ovat riittävät Natura-arvioinnin tekemiseen. Linnustovaikutusten arviointiin liittyy sen sijaan enemmän epävarmuutta puuttuvan lajitiedon vuoksi, mihin myös Metsähallitus on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota. Samaa Natura-aluetta koskevassa Nuojuankangas – Seitenoikea 400+110 kV voimajohtohankkeen Natura-arvioinnissa on todettu, että selvityksien perusteella Joutensuon Natura-alueen lintulajisto on kokonaisuudessaan monipuolinen ja runsas. Vaikka linnusto ei olekaan Joutensuon varsinaisen Natura-suojelun perusteena, lintulajeilla on merkitystä varsinkin alueen laatua tai eheyttä arvioitaessa.

Vaikutukset luontotyypeille

Metsähallitus on Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa todennut, hankkeen toteuttamisen jälkeen yli 20 % Natura- alueen puustoisista soista (91D0) arvioidaan sijoittuvan voimajohtokäytäville. Metsähallitus onkin katsonut, että suunnitellun voimajohdon toteuttaminen sekä voimajohtojen käytön edellyttämä puuston raivaus vaikuttavat merkittäväan osaan luontotyyppin pinta-alasta, millä voi olla merkittävä vaikutus myös luontotyyppin edustavuuteen Natura-alueella. Vastaavia vaikutuksia aiheutuu myös aapasuille (7310). Metsähallitus huomauttaa, että aapasuot on määritelty Joutensuon Natura-alueenkeskeiseksi suojeluperusteeksi. Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksen (C- 258/11) mukaan hanketta ei voi haitallisten vaikutusten vuoksi hyväksyä, jos hankkeesta tai suunnitelmasta aiheutuu Natura-alueen suojeluperusteena olevan, ensisijaisesti suojeltavan luontotyyppin pysyvää ja korjaamatonta menettämistä.

Metsähallitus toteaa myös, että arvioidussa hankkeessa voimajohtokäytävä on suunniteltu kulkemaan suoalueen läpi, minkä vuoksi hanke edellyttää rakentamisaikanaan liikkumista Natura-alueella raskailla kulkuneuvoilla sekä voimajohtopylväiden ja harusten kohdalta myös kaivamista. Metsähallitus katsoo, että edellä mainitut toimenpiteet lisäävät osaltaan hankkeen vaikutuksia erityisesti aapasuot-luontotyyppiin (sekä osaltaan alueen linnustoon). Natura-

arvioinnissa ei esitetä yksityiskohtaista kuvausta rakennustöiden käytännön toteutuksesta tai esim. pylväs- ja haruspaikoista, joiden perusteella vaikutuksia olisi mahdollista yksityiskohtaisesti kuvata, mitä ELY-keskus pitää myös puutteena arvioinnissa.

Metsähallitus on lausunnossaan ihmetellyt sitä, että Natura-arvioinnin mukaan hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia alueen suojeluperusteisiin, jolloin lieventämistoimenpiteiden esittämistä ei erikseen vaadita, vaikka arvioinnissa toisaalta tuodaan esille suosituksia minimoida haitallisia vaikutuksia. Metsähallitus toteaaakin, että luontotyyppivaikutusten poistamiseksi on mahdollista arviointiselostuksessa esitetyllä tavalla suunnitella voimajohtoreitti kiertämään Joutensuon Natura-alue tai valita tuulivoimapuistoalueelta itään suuntautuva vaihtoehto (SVE1A, SVE1B).

ELY-keskuksen mielestä arvioinnin johtopäätelmät voimajohdon vaikutuksista Natura-alueen suojeluperusteisiin ovat Metsähallituksen antaman lausunnon kanssa osittain erilaiset. Hankkeella voisi siten olla mahdolliset yhteisvaikutukset ja arviointiin liittyvät epävarmuustekijät huomioon ottaen, merkittävä vaikutuksia puustoisten soiden pinta-alaan ja luontotyyppien edustavuuteen. Vaikka hanke ei arvioinnin mukaan vaaranna niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon, voimajohtohankkeella voi kuitenkin olla Natura-alueen priorisoituihin luontotyypeihin pysyvää ja korjaamatonta menettämistä, mitä ei Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksen (C- 258/11) mukaan voida pitää hyväksyttävänä.

Metsähallitus on antamassaan lausunnossa todennut, että luontotyyppivaikutusten poistamiseksi on mahdollista arviointiselostuksessa esitetyllä tavalla suunnitella voimajohtoreitti kiertämään Joutensuon Natura-alue tai valita tuulivoimapuistoalueelta itään suuntautuva vaihtoehto (SVE1A, SVE1B, mistä ELY-keskus on samaa mieltä. Fingrid on Nuojuankangas-Seitenoikea voimajohtohankkeen toteutuksessa päätyntä Joutensuon kiertävän linjausvaihtoehdon toteutukseen välttääkseen Joutensuon Natura-alueelle aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Joutensuon kiertävällä hankevaihtoehdolla ei arvioinnin perusteella todettu olevan Joutensuon Natura-alueeseen käytännössä vaikutuksia ollenkaan. ELY-keskus huomauttaa, että koska Natura- ja suojelualueet on tarkoitettu luonnon suojelemiseksi ihmisen vaikutuksilta, niihin jo lähtökohtaisesti tulee kohdistua mahdollisimman vähän ihmisen toiminnasta johtuvaa häiriötä.

Vaikutukset Natura -alueen eheyteen

Hankevaihtoehdolla ei arvioida olevan vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ja sitä kautta Natura-alueen eheyteen. Hanke ei vaaranna niitä luontoarvoja, joiden perusteella kyseinen alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon. Hankkeen ei myöskään yksin tai yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa arvioida

merkittävästi heikentävän Natura-alueen ekologista rakennetta ja toiminnallista kokonaisuutta, mistä ELY-keskus on arvioinnin kanssa samaa mieltä.

Yhteisvaikutukset

Joutensuon lähialueelle ja joka puolelle ympäristöön on suunnitteilla lukuisia hankkeita, joilla voi olla kumulatiivisia vaikutuksia, jotka voivat ilmetä vasta pitemmän ajan kuluessa. Hankkeella ei arvioida olevan merkittäviä yhteisvaikutuksia Natura-alueeseen, mitä johtopäätelmää ELY-keskus pitää oikeansuuntaisena. ELY-keskuksen mielestä arvioinnissa olisi kuitenkin ollut perusteltua tarkastella perusteellisemmin hankkeiden yhteisvaikutuksia Natura-alueen ekologiseen rakenteeseen ja toiminnalliseen kokonaisuuteen, koska Joutensuon Natura-alue jää joka suunnalta useiden hankkeiden ympäröimäksi. Joutensuo on oma hydrologinen kokonaisuutensa, jonka ekologinen toiminnallisuus tarkoittaa myös alueella esiintyvää kasvi- ja eläinlajistoa ja niiden esiintymisen turvaamista.

Vaikutusten lieventämismahdollisuudet

ELY-keskuksen mielestä arvioinnissa esitetyt haitallisten vaikutusten lieventämisehdotukset ovat perusteltuja. Haitalliset vaikutukset syntyvät luontotyyppien osalta hankkeen rakentamisaikana. Rakentamisen ajoittaminen talviaikaan estää tai ainakin merkittävästi vähentää suotyypeille aiheutuvia vaurioita. Vaikka linnusto ei olekaan Natura-alueen suojeluperusteena, alueella pesii uhanalaisia lajeja, joiden pesintää rakentaminen häiritsee.

KAINUUN ELY-KESKUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET NATURA-ARVIOINNISTA

ELY-keskus toteaa, että Hietavaaran tuulivoimahankkeen YVA-menettelyyn liittyvä sähkönsiirtovaihtoehto SVE2 ei todennäköisesti merkittävästi heikennetä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Joutensuon Natura-alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Hankkeella ei todennäköisesti tulisi olemaan, mahdolliset yhteisvaikutukset ja arviointiin liittyvät epävarmuustekijät huomioon ottaen, merkittävästi heikentäviä vaikutuksia alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin. Hanke ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa vaaranna lyhyellä tai pitkällä aikavälillä Natura-alueen koskemattomuutta. Tämän johdosta myöskään Natura-alueen tai Natura-alueverkoston eheydelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia. Vaikka hanke ei vaarantaisikaan niitä luontoarvoja, joiden perusteella Joutensuon alue on sisällytetty Suomen Natura 2000-verkostoon, voimajohtohankkeella voi kuitenkin olla Natura-alueen priorisoituihin luontotyypeihin pysyvää ja korjaamatonta menettämistä, mitä ei Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksen (C- 258/11) mukaan voida pitää hyväksyttävänä. ELY-keskus katsookin, että tämä tulee hankkeen jatkosuunnittelussa ottaa huomioon. Kuten arvioinnissa on lieventämistoimenpiteenä esitetty, luontotyypeihin kohdistuvien haitallisten vaikutusten poistamiseksi Hietavaaran sähkönsiirto 2 -vaihtoehdon linjaus voidaan myös suunnitella uudestaan kiertämään Joutensuon Natura-alue

kokonaan. Hietavaaran tuulivoimahankkeessa voidaan myös valita hankealueelta itään päin sijoittuva sähkönsiirto 1 -vaihtoehto, joka ei sijoitu yhdellekään Natura-alueelle. Nuojuankangas-Seitenoikea 400+110 kilovoltin voimajohtohankkeen Joutensuota koskevassa Natura-arvioinnissa Joutensuon kiertävällä reittivaihtoehdolla (joka myöhemmin on valikoitunut toteutettavaksi vaihtoehdoksi) ei arvioida olevan lainkaan vaikutuksia Joutensuon suojelun perusteena oleville luontotyypeille (Sitowise 2024). ELY-keskus huomauttaa, että koska Natura- ja suojelualueet on tarkoitettu luonnon suojelemiseksi ihmisen vaikutuksilta, niihin jo lähtökohtaisesti tulee kohdistua mahdollisimman vähän ihmisen toiminnasta johtuvaa häiriötä.

Metsähallitus on arvioinnista antamassaan lausunnossa todennut, että Joutensuo on luontotyyppien ohella merkittävä lintusuo. Tähän viittaavat myös useat alueen Natura-tietolomakkeessa mainitut lintulajit (mm. jouhisorsa, sinisuohaukka, metsähanhi). Voimajohtokäytävän toteuttaminen suon rimpivaltaiselle alueelle tulisikin todennäköisesti vaikuttamaan useiden lintulajien esiintymiseen suoalueen pohjoisosissa rakentamisesta aiheutuvien häiriötekijöiden ja elinympäristömuutosten sekä voimajohtoon mahdollisten törmäysvaikutusten kautta. Joutensuon kiertävä vaihtoehto edistää myös Joutensuon linnuston suojelua.